

# Hangcellák

ARTHUR KOESTLER EMLÉKÉNEK

RUBÁSOV: Anna hanyatt fekszik az ágyon, mint egy öntőidomban, s mintha egyre ugyanazt a kérdést formázná a szája...

ANNA (*révült, kongó hangon*): Tudod, hogy hová kísérsz most engem?

RUBÁSOV: Gyermekekörömbe a paradicsom héja vékony és sejtelmes pirú volt, akár a sztaniolpapír. Valahányszor öntudatlan, heves izgalommal gázoltam bele mások költői hasonlataiba... — míg ma már ezt ellenkezőleg teszem.

I. HANG: A távolság hasonló — a szakadék más...

RUBÁSOV: Összes figyelmemet arra összpontosítom, hogy az én megjelenése... azaz Anna hiánya... mennyi kívánni- és hányféle mondanivalót hagy maga után...

I. HANG: A folyóvízre rá kell ülni, nem a mélyébe szállni, vagy belémerülni... hanem fölötte lenni. Nem állni — ülni... Hátradőlni kicsit.

RUBÁSOV: A folyosó formájú helyiség túlsó végében, a faligykényhez fogatott apró, fémgombafejű lámpás világa alatt... Anna sötét, sűrűre összezugorodott, halálba dermedt tetemnek látszik.

I. HANG: A legpihentetőbb ott, ahol a partok metszik egymást. Ott lecsendesedik a forgalom.

ANNA: Tudod, hogy hová kísérsz most engem, Rubásov?

NARRÁTOR: Rubásov saját világának fehér, ám éles felületei közt behunyja a szemét, és még egyszer megvizsgálja Anna árnyjáték-valóságát.

RUBÁSOV: Látása megerőltet, indulataimat mind a gyomromba süllyeszti — mintha a csupasz föld lüktetne a homlokom mögött... Nyelvemen pedig felváltva érzem hol a fű ízét, hol meg a kloroformét.

II. HANG: Fűvet aratsz, szarban maradsz.

RUBÁSOV: Miért nem kerekőbb a szobád, Anna, hogy körbejárhatnám párszor?...

(*hallani a lassú, motozó lépéseket...*)

ANNA: Nem innál-e, kedvesem, valamit?

RUBÁSOV: Persze, tudom, hogy ezzel sem mennék sokra... hogy okosabban tenném, ha végleg itt hagylak... De hát... mit gondolsz... csakugyan olyan képtelenség-e, hogy egyszer csak... s talán épp a legreménytelenebb lépésnél... külön kereket oldhat bennem a félelem?... Hogy pontosan megtudjam, mit kerüljek veled ezután... és mit ne mulasszak el semmi áron többé?...

II. HANG: Megtenni!

I. HANG: Meglépni!

II. HANG: Megsemmisíteni!

RUBÁSOV: Hogyan ássalak ki az álmomból, Anna?

NARRÁTOR: Rubásov kihegyez egy keselyűtollat, s szinte elsírja magát örömében, amikor sikerül végre egy papírlapra az első szavakat leírnia. A főnevek és a névmások titokzatosan egymásba mosódnak, érzi, hogy most már

zökkenők nélkül, akadálytalanul szüremlik, mit szüremlik!... ivódik beléje a teljes, az úgynevezett teljes cselekmény... — s ha még sokáig erre figyel... egyszerre ott kezd, a homloka előtt, lebegni maga is, mint az ibolyán túli levegő darabkája, a túlhevült kék ég része... Egész testét iszonyú száraz hőség önti el, hőség, amitől a sarkán csöpög le az izzadság... Alatta a fű szálanként, sebesen összekunkorodik...

RUBÁSOV (*úgy mondja, mintha írná*): Emlékszem sápadt karjaira, amint távol igyekezett magától tartani, majd mikor ráeszmélt, hogy nincs vele semmilyen szándékom, hirtelen belém kapaszkodott, tövig rágcsált körmű ujjait hisztérikusan a csontjaimig mélyesztette... és valóban, fuldokolva, öklendezve kapdosott a mellemen levegő után...

ANNA (*most is révült, kongó hangon*): Mennyit aludtam?

RUBÁSOV: Talán másodperceket... vagy annyit se.

ANNA: Nyúlj hozzám.

RUBÁSOV: Most, az előbb?

ANNA: Nem, Rubásov. Eredetileg szeretném.

RUBÁSOV: Mesebeszéd. Te a csődöt kívánod tőlem, Anna.

ANNA: Álmomban tiltakoztam. Sereg szakember előtt bizonygattam az ártatlanságomat...

Ölelj meg, hogy ne kelljen még egyszer találkoznom velük.

RUBÁSOV: Fehér számok egy kávézóbadogon. Az igazság követelése, Anna, független a mi követeléseinktől.

II. HANG: Történelmet az csinál, aki felismeri, hogy mit jelent a zéró az egyenletben.

I. HANG: Aki tehát ül, azaz körülbelül gondolkodik... A rózsza, feltételezi, befelé egyre sötétebb, agyagosan sárga... a legmélyén már-már tökéletes, mozdíthatatlan rózsaszín... Persze, ütközik meg ekkor a gondolatán, amilyen rózsaszín a valóságban nincs is.

RUBÁSOV (*töprengőn*): Nemegyszer észrevettem már, hogy amikor az ember helyesen gondolkodik, de szót éppen ezért nem vált senkivel, olyankor az érvelést mindig újra előről, mondhatni, nulláról nullára haladva kezdi... Leoltom például a világítást, hogy ez az átkozott szoba beleveessen a végtelebe, ám ettől az írással összegyűlt fénytőcsa korántsem tűnik el az ölemből... s ha azután még a szememet is lecsukom, a szavak akkor is ott fickándoznak, sőt már a fejemben izgatnak, izzogatnak... mintha cseppfolyós üvegű, valószínűtlenül apró körtécskékből lenne kirakva a szöveg.

II. HANG: A lényeg az, hogy mihelyt ezzel a szöveggel összebékülsz, hamar és gondtalanul el fogsz aludni.

I. HANG: A zérók pedig szabadon folytathatják tovább az aprítást.

RUBÁSOV: Mindenesetre örült vakmerőség kell hozzá, hogy egy és ugyanazt a dolgot annyiféleképpen lássak meg előre.

ANNA: Vagy a félsz, hogy előbb-utóbb szénné éget a szomjúságérzés, amit a rengeteg szállóbeszéd művel közvetlenül a száddal.

Egyik kávéházból ki, a másikba be... — meddig ismétlődhet még ez az álom, Rubásov, veled?...

NARRÁTOR: Rubásov szája kiszárad, úgy érzi, olyanok a fogai, mint súlyos vascsavarok, melyek kimozdultak a helyükből, és nyelvének semmilyen fenegetésével, forgatásával, hegyezésével sem képes őket többé visszacsavarozni...

RUBÁSOV: Fehér... angyalkrrrr... krétával ííírt... számok a... ká... kávézó... bá... dogon...

II. HANG: Ha sokáig tartod rajtuk a szemedet, templomi hűvösség árad lassacsán szét az ereidben...

I. HANG: Nem halsz meg, csak félre fogsz tetszeni kicsit...

II. HANG: Tetszhalott leszel...

I. HANG: Kitölt a negatívum önelégültsége...

II. HANG: Úgyhogy az éjszaka nagyobbírszt már nem a te, hanem Isten számláját terheli...

RUBÁSOV: Feszegeti az ember, de hiába, forgatja, firtatja, feszegeti, milyen lehet az igazi éjszakába beleesni, a csupa csillagtalán bársonyba...

Hányféle formát vehet fel a víz?...

NARRÁTOR: Rubásov nézi, mint csapdossa a kávé a szűrő repedtes tetejét. Kétoldalt egy-egy gépelő elvtársnőt lát, előttük írógép, a szájukban cigaretta.

RUBÁSOV: Viharedzett táncosnők, akik a tánc mellett alig-

II. HANG: hanem még másban is járatosak...

I. HANG: Például?...

II. HANG: Gépírásban, könyvelésben, gyógypedagógiában, halottidézésben...

RUBÁSOV (*fel-alá járkálva diktálja a monológot — lépéseit a két írógép kattogása élesíti, ellenpontozza, aritmizálja*): Az internacionálé első elnökéből, akit természetesen áruló gyanánt végeztek ki, csupán a kissé gömbölyded hasán feszülő kockás mellényre emlékszem, meg arra, hogy sosem hordott nadrágtartót, csak bőr nadrágszíjat...

Alacsonyabb termetű lévén a többiekénél, gondolom, úgy vélte, ezzel szoríthatja esetenként a legkönnyebben sarokba az elvtársait...

Esetenként nem is lélegzett... Szivarozott vagy aranszegélyes cigarettákat szívott... miközben egyre ezt mondogatta:

GÉPHANG: Meg akarom tudni, milyen motor segítségével működik az, aki elvette a világtól az erkölcsiség motorját.

RUBÁSOV: Kifulladtnak azonban így sem látta őt soha senki...

(*lépések, írógépkattogás megszűnik*)

Déliabot kergetett?... Mint én, éjt nappallá téve — mióta Anna bűbajos programú bábjai között botorkálok... tévelygek... józanul, mindamellet?... úzom-fűzöm... összehamuzom... és megint csak újra töltöm a hűledező véremlémmel őket?...

ANNA: Hajnalra aztán idetalál az ágyamhoz, bebújik mellém, és addig dörögli, csiszolja egyik lábfejevel a másik lábfejét, míg agyában a gondolatseb lüktetése alább nem hagy... és akkor... akkor talán elalszik...

RUBÁSOV: Egy óriási vízcicótány, melyet a világosság meglepett, a napfény elöntött — emberfeletti erőlködéssel igyekszik valamely távoli sötét part felé menekülni... messzi elhúzódo, fullasztó füstöt hagyva hátra az égen... és két takonysűrű tajtéknymot a vízen...

ANNA: Tele a lepedő sárga papírdarabkákkal.

RUBÁSOV: Közben egy másik felhő, alig nagyobb a tenyeremnél, besötétíti az egész égboltot... Fekete disznóim ott fetrengenek Anna ziháló mellén, a fele konda a hasát döfödi... a másik fele a nyakától a füléig terjedő csapzottas réteket tőrja fel, habzsolja, legeli...

ANNA (*papírkötegek csapódása a műanyag padlón*): Az újságos...

II. HANG: A tisztátalanság oka, Rubásov, minden emberi dologban, az újszerűség.

I. HANG: Afféle beltenyészetű, növekvő példányszámú célratörés...

II. HANG („*rápergetve*”): szükségszerűség...

I. HANG: mint akarat...

II. HANG: gyengeség...

I—II. HANG (*kánonban*): Csak azt akartam...

csak azt akartam mondani, hogy ezek elemi ismeretek egy hivatásos forradalmár számára...

I. HANG: Emberbőrös szobor...

II. HANG: Az erőlködés megszállottja, aki a hatalmat, a törvényt és az eseményeket az alsó zónák fölé, a Semmin kívülre emeli...

I. HANG: tereli...

RUBÁSOV: Itt az ideje, hogy tartalmat préseljek ki azokból a napokból, amelyeknek semmiféle tartalmuk nem volt, s amelyek mindazonáltal szellemem gerincét alkotják...

ANNA (*líhegve, rémülten*): Ki ne készülj most nekem, hallod?!...

RUBÁSOV: Elég csak felpillantanom a látóhatárra, s az máris gyorsan kiürül.

ANNA: Fürödj meg, Rubásov... Igazán nem akarsz inni valamit?...

RUBÁSOV: Az ég vasból van... óvatosan kell osonnom alatta... a fák állott verejtékben szunnyadnak... a kezem forró... Anna, mondom... a négy csálhatatlan elem között a kétlábú lény... az örülség... csálhatatlan eleme...

NARRÁTOR: A víz viharosan zuhog a csapból, és Rubásov émelyegve lesi, mint változtatja magát Anna koránál sokszorta vénebb, apró termeténél is töpörödöttebb nővé.

ANNA (*messziről, mintha csakugyan egy vízesésen keresztül mondaná a férfinak*): Ne törődj vele, szerelmem... Itt vagyok veled, és úgy érzem, hogy minden egyéb nagyon... nagyon messze van... Akármilyen történt is, nem történhetik meg újra... nem lehet még egyszer ugyanaz... üljön bár a legszörnyűbb... kegyetlen egyszerűség átka rajtunk...

RUBÁSOV: Előttem, egy vacak kis lapon a 2-es szám és a kedd szó áll. Az árnyékban forgatott vas mintegy valósággá változtatja mindazt, amit a képzeletem eddig csak sejtett... A kísértet csúfot űz belőlem; miközben az arcomat tanulmányozza, előhúz egy szivart a köpenye ujjából, és a számba dugja...

GÉPHANG: Fel tudsz öltözni, anélkül, hogy Annát felébresztenéd?

RUBÁSOV: Még gyufa után matat, amikor hirtelen körénk sereglik a rengeteg zéró... fel-alá zuhannak, súlytalanul... tiszta sötétséghéjú, üres labdák... mintha arra akarnának kényszeríteni, hogy kicseréljem magam... illetve azt a kevés önismeretet... emlékféleséget... amit e pillanatban magamról tudok...

GÉPHANG: Ha valaki mozdulni próbál ebben az új elemben, szorongva teszi... természetesen addig, amíg meg nem szokja... Neked azonban Rubásov, ehhez örökké tartó időre lesz szükséged...

RUBÁSOV: A gép zümmög Anna térdei közt... Indulnom kell, el kell érnem az erdő szívéét... kikerülöm az ingoványokat...

NARRÁTOR: Rubásov a legnagyobb gonddal borotválkozik.

II. HANG: Ezek azok a pillanatok, amikor csak a vetítőgép surrogását hallani...

NARRÁTOR: A jól kiborotvált arc visszanyeri savanykás, eredeti fényét, s mintha megvilágítaná az elfakult, nikotinfoltos tükröt.

I. HANG: Magát a gépet nem látod.

II. HANG: Magát a gépet nem látni.

RUBÁSOV: Magát a gépet nem látom.

ANNA: Magas, homokszín hajú férfi oson mögém, az orra akár egy fogantyúba kapaszkodó utas könyöke... Azt gondolom, halott az illető, de máris érzem, hogy tévedtem, nyilván valamely emlékezetkihagyás áldozata csupán... vagy szökésben levő bűnöző?...

GÉPHANG: A tiszta érzéki és tiszta komisz forradalmár nem létezik.

II. HANG: Rubásov hajlandó fölfedezni a hajdani templom falába vésett szöveg szatirikus élet.

I. HANG: Rubásov *nem* hajlandó fölfedezni a hajdani templom falába vésett szöveg élet.

NARRÁTOR: Csak a szeme ég úgy, mintha tűt döftek volna belé...

ANNA: Az íjként kifeszült, megmerevedett testet leválasztják rólam... homokszín haja, hallom, amint az aszfaltot súrolja... Ő jó volt hozzám... Nekidőlhettem, mint egy élő falnak, kitapinthatam vékony és kemény bordáit... míg ő más... másféle élőhalottak falának dölve... egész testével csak engem tartott...

RUBÁSOV: Hogyan ássam ki magam az álmodból, Anna?

NARRÁTOR: Rubásov most már egyáltalán nem tud uralkodni az arcidegein... Egy fa felhasad, kérge szétrepedezik, s előbukkan a sárga és szürke, vörössel, fehérrel összepiszkolt, ragadós belső test... Hangyák rohangásznak ki s be az egykor egér vagy gyík vagy denevér szállását tartó váz üregein... hurcolják magukkal a megszikkadt velő szemcséit... Rubásov érzi, hogy még a pusztja jelenléte is tovább igenlése a rendszernek... pedig ő, lélekben, a felszámolására kötelezte volt el magát...

RUBÁSOV: Ha föl vágnám csuklómon az ereket, fekete folyadék szivárogna belőlük... Nemsokára meg is teszem...

ANNA: A rádió fénye gyűrött moziképet világít meg mellettem a falon...

RUBÁSOV: Azt gondolom, hogy a hasam: Anna hasa... vagy a kezem?... Bal lába az én jobb lábam... Kövér, iskolás betűi csak lassan, kinlódva gördülnek ki a kezem alól... Egyszer arra próbálnak rávenni, hogy ne mondjak semmit, hol meg azt követelik, hogy meséljek részletesen el mindent...

ANNA: Másik hálóinget veszek föl; ez pár centiméterrel rövidebb az előzőnél...

RUBÁSOV: Hétfő, kedd... a kísértet-nevek... A napok fölösleges nevei?...

II. HANG: fölösleges, ám nélkülözhetetlen nevei...

I. HANG: Külön a nagyujj és a mutatóujj, hogy írni lehessen kesztyűben...

ANNA: A párna, toll helyett, apró magvakkal van kitömve...

RUBÁSOV: Fehér tócsa a számban... a fejemben áthúzó mesék buja szövegdékével...

ANNA (*hisztérikusan*): Gyereket akarok... érted?!

RUBÁSOV: Anna kezei... a kezem alatt... halott, lepke alakú dolgokat igyekeznek eltávolítani... Ismét a mocskos hétköznapi szakadt le róla, írom tehát, ami azelőtt volt... és semmiféle rózsa nem törheti szét a valóságnak ezt a gonosz füzérű, sikamlós-rideg bilincseztét... Én azonban, írom tovább, szintígy nem veszek föl más kesztyűt többé... az övén kívül... ellenben, ha lehetséges, még szigorúbban ragaszkodom a régi munkatempómhoz: két ütem az óramutató irányába, egy meg visszafelé...

II. HANG: Kell, kétségekívül kell a kettes szám... Az alátámasztott, megvédett szám...

I. HANG: Aki nem hullat könnyet, legalább izzadjon...

RUBÁSOV: Újra meg újra nekifekszem a munkának, de újra meg újra megbénít a történelmi dokumentáció hiánya... Az oldalaimon lelógó, előre-hátra lengő két hosszú idegcsomó — a karjaim oly párhuzamosak, amilyen csak a múlt időnek két partja lehet...

GÉPHANG: Ezzel pedig azt is megértetted, hogy az apró és pontos részletek ilyen hatalmas mennyisége — a gyors és kérlelhetetlen emlékezés, más szóval, a kötelező emlékezetkiesés — mögött: a betegséged áll.

RUBÁSOV: Tekintetem az ablakkeretre téved, ahol most éppen két bogár tépi egymást halálra... De azért így is meglep, mintha újat fedeztem volna fel, a betűk meddősége... Vöröset csak keselyűm nyakán látok, mely felkarcolva túlságosan szabadon száguldozik a fehér prémszövet prérijén... áttetszőbb, rubinpiros női nyakfűzért sodorva, nyújtva kifele... az egyoldalú fekete köpenyen...

NARRÁTOR: Rubásov most mer először igazán Annára nézni, eddig egy égő folt volt a látómezeje szélén, amit hasztalanul mindig a lelke épített tovább — a szeme gócaból kitiltott vonalakból...

RUBÁSOV: A kannában sziszegni kezd a víz...

ANNA: Ho-vá mégy... a-mi-kor szót-tag-okkal i-gye-kez-lek... vissza-tartani?...

RUBÁSOV: Kávét főzök... csak úgy... a teáskannába szórva... Cukrot is... egy kevés sok cukrot... Önzést és gőgöt szimatolok benned, Anna...

ANNA: Megmondanád, ki vagyok én?...

RUBÁSOV: Tollammal megsúrom a hüvelykujjam végét: sötétvörös gyöngyszem jelenik meg rajta... Levegőbe fricskázott csikkem egy hullócsillag útját követi...

ANNA: Hová akarsz kilyukadni velem, Rubásov?...

NARRÁTOR: Anna odalép az ablakhoz, és egész testével kihajol, hogy elérje a kilendült ablakszárnyat, s kezdi behajtani... de az nem és csak nem engedelmeskedik neki... egyszerűen abbamarad a mozgása, szemlátomást egyensúlyban, mint a kerék, amelynek se teteje, se alja nincsen...

I. HANG: Ha valaki a cellájában fekszik vagy ül, mert felállni és járni a mennyezet nem hagyja — kellemetlen kép ez... mégis... üdítőbb hatású, mint egy ablakszárny közé rekedt csillag...

II. HANG: Pedig hát remek... kitűnő... jellem... színész...

I. HANG: A hátán fel-fel futkosó borzongás kegyetlen gúnnyá változik a teljes ébredésben...

II. HANG: „U”-alakú asszonyi lény szedegeti a szétszóródott virágokat, miközben valaha hosszú, sárszínű hajából egy-egy tincs előre-, azaz visszahullik, és a földet érinti...

I. HANG: Támlátlan, kerek székcéskéjén előre-hátra himbálózva folytatja iskolás gúnyolódásait...

II. HANG: Pirosan izzik a lazán fityegő, nagy Tungsten izzószál...

RUBÁSOV: Látod, fogja mondani, eljöttem, ahogy kívántad.

NARRÁTOR: Rubásov az órájára néz; kettőt lát.

ANNA: Látod, eljöttem, ahogy kívántad.

I. HANG: Tökéletes a szerepcsere, mi?...

II. HANG: Hát ezt jól megcsináltam...

ANNA: Pedig méhsüllyedésem is lett azóta... alig birok járni...

NARRÁTOR: Rubásov mereven fekszik a keskeny, nyikorgó priccsen, meredten nézi a felső ágy matracát, amely mindjárt kitör a rombuszsodronyok közül — hogy rázuhanjon... Meg sem mozdul, amikor Anna felkiált...

ANNA: Eljöttem megszülni neked a Semmit!

RUBÁSOV: Tudom, Anna... Hiszen te tudod, megtanultad, hogy én csak úgy tudok örülni, ha közben kételkedhetem... Gondolataim bizonytalanul repdesnek a pihenni- és az élnivágyás között, míg elgémberült ujjaim nemlétező kötélcsomókat bogoznak ki... tollak vagy kések után nyúlkálnak... Azután felvetődik bennem a kérdés: ugyan kit is helyettesítek én itt?... Csikok, szavak... Ám, mihelyst beléjük merülök, megnyúlik és megpuhul alattam a pad — s akkor máris kezdek újból előlről az egész bebújást... A múltnak ez a végeérhetetlen tökéletesedő ismerete pedig természetesen lesújt...

ANNA: Nekem viszont nincsenek kétségeim... Én már megkopaszodtam belül, mint egy csecsemő... mint egy kiforrázott gyerekbögre...

I—II. HANG (*lárvaszerűen tülekedve, hadarva, ill. meg-megnyújtva a szavakat, anarchikus kánonban*): Sírjunk hát együtt, mi, a feddhetetlenek... fedetlen semmik — és ti, akik nyakig merítkeztek utánunk a sárba, hullassuk szagtag... megszikkadt könnyeinket a forradalom... görbe bögre körme törte dögre bőrke pörge gödre... felett...

NARRÁTOR: Nyílik a zárka ajtaja, ör jelenik meg vodkásüveggel és két pohárral. Nem a megszokott öreg fegyőr, hanem civilruhás, nyurga fiatalember, acélkeretes szemüveggel a homlokán... Rubásov homloka mögött sebesen, szabályosan lüktet a vér ide-oda, mint ahogyan valami gép mozgást vivő rúdja lökődik a sötét olajrétegben...

Ördög

I—II. HANG: tudja, persze, igazában mi megy végbe

Isten

e homlok mögött...

NARRÁTOR: Halványkék mosoly rajzolódik ki az ör ajkán, mintha előre élvezné, amit mondani készül...

GÉPHANG (*kissé magasabb hangon*): A belső ellenőr, kedves Rubásov, az új tulajdonos ügynöke. No persze, mint tanú is betöltöm magas rendeltetésemet, megragadom ezt az éppoly kedves, mint féllábon futó, hogy ne mondjam, szökdécselő valóságot, és akkor, higgye el, én leszek az utolsó aki az ön titkos igazságát kétségbe vonja... Mindazonáltal bizton hiszem, s ezt ne becsmérlőleg értse, hogy az elkövetkező korok még sok ilyen, sőt nyilvánvalóan még látványosabb teljesítmények tanúi lesznek...

NARRÁTOR: Rubásov visszanyomkodja piszkos lábkörmeiről a száraz pókhálóként rájuk nőtt bőrt...

GÉPHANG (*az előbbi*): De kérem, vegye úgy, hogy csak példálóztam. Nem volt szándékomban Istent káromolni, sem újabb vákuumokkal terhelni az ön amúgy is meddő, töprenkedésekre hajló képzeletét.

RUBÁSOV (*magában*): A legcsupaszabb kezdetekbe kapaszkodom...

II. HANG: Az összezúzott bokrot elhordták...

I. HANG: Zene semmi?...

II. HANG: Semmi — kivéve a botok táncát, a felszálló pára lüktetését...

NARRÁTOR: Rubásov hátradől a vodkától, veritéktől és nikotintól bűzlő matracon... Az őrtorony fölött a tejút egy része látszik... Hónapok óta először nem fél attól, hogy mit fog álmodni...

RUBÁSOV: Ha sikerül elhinnem, hogy álmodom, akkor valóban álmodom...

NARRÁTOR: Anna megkeféli kurtára nyírt haját egy kefével, aminek tükör van a hátlapján...

RUBÁSOV (*révületben*): Az összekarcolt bádog lassan fényesedik, és ugyan torzítva kissé, de kezdi visszaverni az ismerős arcvonásokat... Igen, Anna jön lefele valami lépcsőn... olyan erősen markolva a korlátot, hogy sebes kezénél előbb éri a szememet a fölsepert rozsdapehelyfelhő...

ANNA (*a rubásovi révületen keresztül*): Virágok?... Csak lassan... Velük fogom neked körülrakni a szűkös láthatárt...

RUBÁSOV: Ha van valami egy menetben, ami a halált túléli, akkor az üresség vackában ott van Anna, Anna, a csepp kockafejű, csipett szemöldökű, szögletes vállú, kapzsi kezű Anna...

ANNA (*magában*): Szeretnék megszólalni... megmondani... de nincs hozzá erőm... Gondolatom vakondként fúr a térdembe... Képzeletem kézmozdulattal átfogja az elhagyott szobát... még az íróasztalon felejtett keljfeljancsit is...

RUBÁSOV: Ha van valami egy menetben, ami a halált túléli, akkor az üresség vackában ott van Anna, Anna, aki szüntelenül koszorúkat köt azokra a sírokra, amelyeknél értelemszerűen nincs is mit, sem kit gyászolni...

NARRÁTOR: Némán, szinte észrevétlenül halad Rubásov mellett, rövid, szaporá léptekkel, időnként fölles a sápadt égre...

ANNA: Istenem, miféle férgek ülhetnek most tort fölöttünk, a vakolatdarabjaid mögött...

NARRÁTOR: A szürke pokróc a bokájáig ér, úgy lógázik rajta, mint valami harang... Nemsokára elballagnak a századokra rakott címkék ablakai előtt... Rubásov kiszámítja, hogy melyik lehet Annáé, Anna pedig, hogy melyik a férfié...

I. HANG: Megállnak egy ülő, fekete, fekete és fénylő bazaltkockából kifaragott pap szobra előtt...

II. HANG: Megállnak egy ülő, fekete, fekete és fénylő bazaltkockából kikopott pap szobra előtt...

I. HANG: Megállnak egy ülő, fekete, fekete és fénylő bazaltkockából kikotort pap szobra előtt...

RUBÁSOV: Utána női tömeget látok, hisztérikusan gesztikulálni, szürke hüllámpapírfejű, rózsaszín drót-mellfűzőjű, kurta teknősbékakarok, amelyek valami paprikapancsi-seprűt szorítanak egy potrohos kebelre...

ANNA: Olyan jó így, hogy nem látjuk egymást.

RUBÁSOV: Hol a lámpa az ernyő alatt, hol az ernyő a lámpa alatt...

ANNA: Mellettem rozsdás szög áll ki a falból...

RUBÁSOV: A természet dolgai nézik így egymást, Anna... Idegen kövek, idegen állatok...

ANNA: Nagyon megöregedtem, ugye?...

RUBÁSOV: Tuskót látok, amire ráül az ember, és látok két görbe, görbe és kurta, földszínű lábat...

ANNA: A doktorok szerint kevés a vörösvérsejtem... de én tudom, hogy azért fázom, mert vak vagyok...

RUBÁSOV: Add a kezed, Anna...

II. HANG: A távolság és az idő múlásával a biztonság alábbhagy, a százalékarány csökken...

RUBÁSOV: Egészen közel a szememhez, a szövegen egy megölt szúnyogot pillantok meg, olyan kicsi pehely, hogy még ez a szó: holttest — is túl tömör rá... s mégis, ez a pont lenyűgöz... mint messzebb valami hurkot leíró madár... s aztán hirtelen egy az ég alá húzott vessző...

ANNA: Miért nem lehet az evilági élet pusztán csak kép?...

RUBÁSOV: Hiába adom bele minden erőmet az *Igen* szóba... Lankadt sarkantyúvirág...

ANNA: Te most levetkőzöl és ágyba bújsz, én pedig megyek, megmosakodom... Jó? ...

RUBÁSOV: De hát, hogy vetkőzhetnék le még egyszer?... Senki a látomást föl nem idézheti, Anna, de ha beszélni engedsz róla, talán neked is felötlik egy-két részlete... Bár meglehet, hogy végül csak egyetlen üszkös fekete rudacsकát látsz majd — mely a csillagait már mind szétszórta... Szegény Anna!... hát nem mindegy, melyik kávéházban választott külön bennünket a balszerencse?...

ANNA (*suttogva*): Szörnyeteg!...

NARRÁTOR: Anna hirtelen felugrik a dohányzóasztaltól, a fürdőszobaajtóhoz rohan, s ahogy feltépi, a kizúduló víztömeg egyenest az utána siető Rubásov karjába sodorja...

GÉPHANG (*az eredeti*): A forradalom ereje végtelen... A forradalom ereje oly hatalmas, hogy bizonyos esetekben, úgy tetszik, maga a forradalom se bírja el...

(*a második*): Nem akarom a forradalmat tisztára mosni... csupán rámutatok arra, hogy az áldozatok, melyeket hol követeltek, hol meg féltetek, hogy ne mondjam, névtől vagy tárgytól függően, valósággal irigyeltek tőle, nos, az áldozatok egyelőre mindannyiunk előtt ismeretlenek még...

RUBÁSOV: A fürdőszoba most csakugyan üres... Ám alighogy beülök a kádba, Anna hoz valami innivalót, s mivel már amúgy is régóta gyötör a szomjúság, mohón megiszom... Édes ital, meg kicsit keserű talán — gyógyszeríz érzek benne...

II. HANG: A méz meg az ész hadilábon állnak egymással.

I. HANG: Hanem az alulról feljövő ember holtbiztosan hisz a racionalitás hatalmában.

II. HANG: Óbenne fogan meg az irracionális gondolata... Száma megtevésztésig hasonlít a kéz ujjainak számához... kevés és sok...

I. HANG: Szégyenteljes paradicsom az, amely azt diktálja, amit egy másik világban nyalogatnak...

GÉPHANG: Az idő végét majszolod, Rubásov!... Ezt nem fogják megbocsátani neked a kortársak...

RUBÁSOV: Add a szádat, Anna!...

NARRÁTOR: Rubásov becsukja a szemét, és megpróbálja maga mellé képzelni Annát a kádba... Letartóztathatják, börtönbe vethetik, verhetik, véli, sőt, akár kivégezhetik is... De mindez semmi, gondolja, ahhoz az egy dologhoz képest, amit csinálhatnak, illetve épp hogy nem csinálhatnak, Annán kívül, vele...

ANNA (*fogcsikorgatás zajra*): Csak a zenészek csikorgatják a kavicsot a kertben...

RUBÁSOV: A bokorból felriasztott fekete-fehér szajkó egyenest felém repül... Nagyobb, mint egy dögkeselyű, mormolom, hosszasan készítve elő a

számát, hogy későbbi szavaim, amiket már csak vele váltok, minél természetesebben hangozzanak majd...

II. HANG: Úgy, hogy az egyik közlés semlegesítse a másikat...

I. HANG: Féltre a mozgalomból, Rubásov!... Ki a magányba és a sötétbe!...

II. HANG: A macskára dobott fekete kandúr puhán siklik keresztül a láncszorítón...

RUBÁSOV: Mint amikor az ember új álmon dolgozik...

NARRÁTOR: Holott Rubásov tudja, hogy a madár nem az élő Annát képviseli... Nem, ez most egészen más... Mint valami újabb betegség kezdete... A forróság már nem is tapintható a bőrén, hanem közvetlenül a zsigereiben támad, fel a torkáig, és a füleiben... Szinte úgy érzi, hogy a teste egy kád, amelyben sűrűn, feketén rotyog a vére, mint a kávé...

ANNA: Nem merek szembenézni magammal, akit egy színész alakít... Szeress engem, szeretném mondani, szeress örökkön-örökké... de a szám merev marad, diónyi agyaggolyót gyúr benne az állott levegő... De az is lehet, hogy jobb volna, ha csak gyűlölnél... vagy legalább elszoktatnál magamtól...

NARRÁTOR: Rubásov két keze közé fogja a golyót, majd testét ostornyélként lengetve, azon iparkodik, hogy mozgásba hozza...

RUBÁSOV: Az ember beépíti magát a másik szavaiba, izületei kifehérednek... miközben halványkék derengést észlel körös-körül, tele apró halakkal, csillagférgesekkel...

ANNA: Annyi indítékot foglalok magamban, mint sót a tenger...

I—II. HANG (*megszaporító visszhanggal*): És ennél többet nem is kívánhatunk...

NARRÁTOR: Anna fagyos kezét a szoknyája alá dugja, elgémberedett ujjai lassan behatolnak görcsösen összehúzódó-kitáguló méhébe... A mozaikkőről egy párnát emel fel a huzat...

I. HANG: A napot gőzfátylak fedik le, tejespiros, lilaszínű fátylak...

II. HANG: Póré hagyma, fehér csontkóc-szakállal... Duzzadó paradicsom, amelynek véres a bőre...

I—II. HANG: és a vére víz...

ANNA: Egy templom fekete nyílásának küszöbén pap jelenik meg, s kezének villaszerű mozdulatával csaknem átlátszó hálóingemre mutat...

GÉPHANG (*az eredeti*): Nekünk ez a holmi már nem kell! —

NARRÁTOR: mondja, de azért megvető tekintetét még sokáig rajta felejtí az asszony huszonnyolc év alatt összegyűlt cókmojkján...

II. HANG: És nem énekel közben semmit?...

I. HANG: És nem énekel közben semmit...

RUBÁSOV (*ismét az írógép zaj és a fel-alá járás*): Acélbetűk ütődnek az ebontdobra... Hidegláz, illatozó hamu... Anna, mondom, Anna... és nem tudom igazán sehogy se folytatni... Hanem visszalépek, lásd, abba a folytonos valóságba, melyben a születés, az érzéki lét inkább egyfajta önkéntes kitérés csupán a szerelem vagy a halál dolgaira... Itt-ott kitépek egy szál gázt, s míg szétmorzsolva bele-beleszagolok az eleven rothadásba — eltűnődöm az örök életének rejtélyén... Aztán számba veszem az ujjam, és egy fanyar mosolyt küldök feléd az ezer mérföld messze lévő bőrpárnán keresztül...

GÉPHANG (*a második*): A szakadék megvan; a távolság viszont, kedves Rubásov, számunkra a nullát jelenti — nem mond semmit...

NARRÁTOR: Rubásovot a kétségbeesés hajtja, bár nem tudja pontosan mi-

lyen jelzővel illetni ezt a hajtóerőt... Nemsokára mindössze annyit érez, hogy valami idegen, ám egy régebbi álmából mégis csak ismerős, morajló vidékre sodródott...

RUBÁSOV: A gyerekek a különvonat folyosóin úgy fekszenek, mint a farkonkók... Ugyanúgy... Igen, ez kíméletlen és sértő módon ugyanaz...

II. HANG: Az eltávozók nem térnek vissza...

I. HANG: vagy ami ugyanaz:

I—II. HANG: későn térnek vissza!...

RUBÁSOV: Megragadok egy bakot, és belekapaszkodom... A lepkék egyetlen csomóban a zúzottkőtöltésen ülnek, valószínűleg valami ürüléken, oly szorosan, hogy szárnyaik bár csukva vannak, érintik egymást... s nem és nem mozdulnak... nyilván annyira elfoglaltak, gondolom, vagy annyira zsidbadtak, hogy akár az ujjaim közé foghatnám bármelyiket, s nem is a szárnyánál, amelyet esetleg még megrongálna a körmöm, hanem közvetlenül a testét...

GÉPHANG (a második): A döntő pillanatot, kedves Rubásov, mindig valami jóvátehetetlen tévedés hozza meg...

NARRÁTOR: Rubásovot most két tagbaszakadt férfi fogja közre — hogy elvezessék őt a *Hét fájdalomhoz* címzett kórház ügyeletére.

RUBÁSOV: Megragadok egy bakot, és belekapaszkodom... Kereken kijelentem, hogy éppen az elalvás lenne számomra a legsúlyosabb szerencsétlenség... és el vagyok szánva nemcsak a legnagyobb nyomor, a bűn vagy a büntetés, de a legkínosabb halál elszenvedésére is, semmint, hogy elfogadjam ezt az orvosságot, amely undorítóbb és szégyenletesebb, mint akárhány bajom vagy bánatom együttvéve...

NARRÁTOR: Aztán elhallgat, pár percig csak a két tenyerén maradt rozsdameg festékfoltokat vizsgálja — mint aki ellentétes elhatározásokat mérlegel magában...

GÉPHANG (az eredeti): Érthetetlen... de a kifinomult lelkiismeret támasza rendszerint úgy viselkedik, mint egy gyöngye gyufaszál...

ANNA (révületben): Ragyogó zöld fű a lekonyult, szürke nyári kóc helyén...

RUBÁSOV: Itt eltakarítok egy kis területet, fehér porral szórom fel... azon pihennek majd a vízió megvalósítására váró alkotóelemei...

NARRÁTOR: Anna ágseprűvel a kezében sápadtan és magában sikongatva söpri a port a hamuszürke fényben...

RUBÁSOV: Lesz édes és keserű oldala is, meg legalább egy félelmetes eleme...

ANNA: Bűnösek voltunk, szerelmem, abban, hogy fontosabbnak hittük a bűnt és az ártatlanságot, mint azt, hogy mi hasznos és mi káros...

NARRÁTOR: Rubásov föltartja a gyufát, látja Anna túlon túl élesre rajzolt vonásait, csapottas, nyitott háromszögű állát, s rombusz formájú homlokán az örökké felkavart, hiába tisztogatott pattanások hegrátereckéit... Majd e képpel már-már elégedetten cigarettára gyújt, élvezettel kortyolja a füstöt... érzi, hogy a több napos kényszerű önmegtartóztatás után enyhén szédíti a nikotin...

II. HANG: Úgy tesz, mintha aludna...

I. HANG: Mintha számára a halál végleg elvesztette volna metafizikai jellegét... meleg, kísértő fizikai jelentése lett... azonossá vált az elalvással...

ANNA: Emlékszel?... napról napra órákat, egész éjszakákat töltöttünk együtt a beszélgetőházban... Orvost sohasem hívtunk... Ha egyszer-egyszer

elaludtam is, a testem olyankor se zárult be a hol becéző, hol haragos fogaid előtt...

NARRÁTOR: Miközben a kávéit issza, háttal a férfinak, Anna megpillantja saját megelevenedett gondolatát. Megint csak a Luna lepke, látja, finom, zöldesüst nyirkában, gyűrötten, de lassanként kibontakozva a historikus homályból, szinte mozdulatlan legyezve a levegőt, olyan könnyű szellőt támasztva, hogy még ha közel hajolna is hozzá, legföljebb a szemgolyóját érné e semmi más emlékhez nem fogható hűvösség...

ANNA: Egyszer azt mondtad, az ágyneműt papírra kell teríteni, máskor meg követelted, hogy direkt a papíron háljunk együtt...

GÉPHANG (a kétfajta együtt): Maga jobban ismeri őt, mint mi! Talán magának írt... magának vagy... magáról...

RUBÁSOV: Anna!...

ANNA: Nem emlékszem...

GÉPHANG (a második): Az éjszaka nem ok az izgalomra, asszonyom... hiszen csak egyes személyeket érint...

ANNA: Kissé nyugtalan... magas... alvás... havazásszerű... kavargó... pelyhekben...

I—II. HANG (ismétlő kánonban): Nekem tetszik, hogy szabadon... Nekem tetszik, hogy stb... Nekem tetszik, hogy szabadon lebegjek ide-oda a többiek úgynevezett szilárd álláspontjai között...

NARRÁTOR: A falakat régi választási plakátok, politikai jelszavak, gépelt közlemények, állam-, illetőleg államellenes férfiak képmásai, valamint posztárok poszterei borítják... Rubásov visszaburkolódik a bánatába, és másfelé néz... Égő, száraz szemhéja mögött egy halászt lát tántorogni, élettelelenül, fulladtan...

RUBÁSOV: De fölébreszthet-e bárkit is egy pusztá kép a másik álmából? —

NARRÁTOR: mormolja... Egy gyermek elformátlanodott combjain, a csípőtől lefelé egészen a bokáig, a piros szín összes árnyalata föllelhető, a világos lazacszíntől fokonként a lakkosan fénylő gesztenyebarnáig...

RUBÁSOV: A simára szelt hússzarvacskák, porcogó fehérükkel-feketéjükkel, olyanok, mint egy-egy halántékre fölszegezett orrlyuk...

II. HANG: A múltat kell ártalmatlanná tenni, a mindig új és éjjelenként újránövő múltat...

I. HANG: Egy csuklással elúzni a halál gondolatát, mely nyúlik, mint a vadásztáska...

ANNA: Lelkemben örvendezve, büszkén érzem derekamon a kemény fonadék foró szorítását, de mihelyst imádkozni kezdek, azonnal semmivé foszlik az örömöm — már nem értem, mi célból kínozz ez a szőrfonadék...

GÉPHANG: (ezúttal a „gép” diktálja a szöveget, Rubásov

RUBÁSOV: rövid szakaszokkal lemaradozva mintegy követi a gépet)

A kockakő megválasztása... melyre elhatározom magam, igen... igen, melyre elhatározom... magam... mindez... lényegesebb, mint az... emberek... sorsának... bármely fázisa... és... súlyosabban esik... a latba... mint a világegyetemnek... két vagy három... vagy akárhány... rendszerre... Más szóval... a lényeg az... hogy a világ nem... holmi meta... fizikai kupleráj... az érzelmeink... számára...

RUBÁSOV (magában): De, persze, az is megeshet, hogy egy nap nyomtalanul eltűnök, mert magához ránt a Semmi... amit én hoztam létre... véletlenül.

I. HANG: Az emberiség drámájának tartalma: a nagy kérdések visszatérnek, visszhangoznak, lebegnek... és nagyon lassan semmivé foszladoznak...

II. HANG: Mi az emberiség drámájának tartalma?...

RUBÁSOV: Tévúton, egyedül térek vissza a helyszínre, így mindössze a díszletek hátlapjait láthatom... Beljebb, a munkahelyben egész utcásokat alkotnak a forgatható szekrények... Az egyik szekrény kilendült ajtajú tükrében épp az udvarra látni, oda, ahol a *Hét fájdalomhoz* címzett kórház öt szemeteshordója áll, az előírt szabvány szerinti alakzatban... Anna az alakzat közepén felgyúlt gesztenyelevelek halmán térdel, egyik sarkáról a másikra guggolva, s valami album után kutat...

II. HANG: A szekrénybe zárt róka rémülten tép a szügyébe...

ANNA: Miért hagyjak hamis emléket magam után?...

I. HANG: Kinek az ügyébe?...

ANNA: Miért ne hagyjak hamis emléket magam után?...

GÉPHANG (a második): A választás, drága Rubásov, természetesen kevésbé a szándék, mint inkább a kölcsönhatás eredménye... Nem mintha a díszőrség munkájában nem lehetne megbízni... De... gondolja csak el... ha minden éjszaka ugyanazt álmodnánk... ez épp úgy hatna ránk, mint a minden nap látott dolgok... És akkor az álom valóban majdnem olyan csapás-ként érne bennünket, mint a valóság...

II. HANG: A szekrénybe zárt róka rémülten tép a szügyébe...

ANNA: Elszáradtam, szerelmem... Egyike lettem azoknak a túleveleknek, amelyeket annyiszor sirattunk meg a fenyősoron, kéz a kézben együtt...

RUBÁSOV: Megfulladok, Anna!... Keresztbe álltál a torkomban, akár egy halszálla... Már két... pillanatot sem... bírok... ren-de-sen ö-ssze-ill-eszteni... Ér-ted?!...

NARRÁTOR: Rubásov hátraveti verítéktől csapzott fejét, mint egy áriázó énekes... A szivacsfa csúcslevelei borzasan, idegesen csillámlanak az októbert előrevetítő, szabadtéri fényben... Ám az ilyen történelmi ének nem tarthat soká...

II. HANG: Nehéz-e hát, vagy inkább nagyon is könnyű az időnek, amely mindezt véghez viszi, szobrot faragni belőled, Rubásov?...

I. HANG: (szintén az előbbi mondattal, s azzal párhuzamosan — csak itt „szobrot” helyett „szobrászt” hallunk)

RUBÁSOV: Hiába adom bele minden erőmet az *igen szoba*... a kísértet csúfot úz belőlem... folyvást félrevezet: csak — úgy unszol keresnem a tulajdon testét... Kívánságom az ő Semmi iránti kíváncsisága... lépései pedig, amiket az én lábammal lép meg, a legvalószínűbb számításaimat húzzák keresztül... Egy öregasszony, plakátronggyal a kezében, Anna túskeháját simogatja...

ANNA (suttogva): Hiszen valószínű-e, szerelmem, hogy a valószínűség biztosít valamiről?...

RUBÁSOV: Az ügyelő jelt ad, a láthatatlan függöny fölmege... s én előre-lepek... mint múmia... nemlétező énem tengelyén... Átfagyva ülök le a sűgőlyuk torkánál... figyelmemet azonban nem a lyukra, hanem a nézőtéri zajoktól elválasztó hangszerek morajlására összpontosítom... A halász elégedett önmagával... Ott áll imbolygó bárkája farában... zsákdarabba öltözve... foghíjas, mosolyra fakadt szájjal...

ANNA (ismét suttogva): De ne, ne, Rubásov!... a gyerekekre gondolj...

csak a levelek hajlottak meg a felgyülemelő víz terhe alatt... most meg a te-  
hertől megszabadulva éppen lódulgatnak visszafelé...

RUBÁSOV: Mindinkább hasonló vagyok, oly mértékben, amennyire édes és  
gonosz emlék egyformán mellen talál, és feketeséget támaszt körülöttem...  
Anna vázához... mely ott áll mozdulatlanul, liliumfehér selyemruhában...  
egy bütykös, nyers barnászöld kinövésekkel borított fa előtt... bokáig süp-  
pedve a csontszínű levélcafatokba... Bal szeme helyén majdnem kerek a  
nyílás — mintha a jobbal kacsintana... a kezében ágaskodó virág szára pe-  
dig nem érinti a köréje fonódó ujjakat... és így, titokzatos módon, de a ró-  
zsa valósággal a levegőben lebeg...

I. HANG: Mintha egy bokor gödrén átbukdosó kutya világokat szabadíthatna  
fel!...

II. HANG: Fuccs a nulla győzelemnek!...

I. HANG: Vagy mintha hiányozna a fél füle, fél farka, fél örvé, vagy valami  
más fele, amit a teste részének érzett, mert mindig magával hordta...

II. HANG: Bárcsak még egyszer tévedésbe ejthetné vele a világot!...

I. HANG: Bárcsak a kettő több lenne az ötnél!...

II. HANG: Ezt kívánja?

I. HANG: Talán nem elég világos?...

ANNA: De én nem akarok olyan lelket, ami a kettőnké, és mégis senkié...  
ami semmi és mégis kétszeri... s ezért annyi kint, lesújtó idegenséget tá-  
maszt örökké közöttünk... Nem, nem akarom, hogy még egyszer megölelj...  
Inkább cementes zsákot tekerj a derekam köré... az meleget fog nekem ad-  
ni... és tartást...

NARRÁTOR: Rubásov megtapogatja a zsebeit, gyufát keres. Úgy érzi, Anna  
elhallgat előle valamit, vagy talán hazudik is... A láng visszabámul rá, cit-  
romos, zavaros-vízzszínű lobogással...

RUBÁSOV: Temperával festett, klasszikus-romantikus fapacsmag!... A lát-  
határon kiégetett, zsíros füstszínű párnahuzatok... Mégis, Anna, azt mon-  
dom, van a rémületnek egy csomója, mely az örökkévalóság rózsaszínű testé-  
hez ránt közel...

GÉPHANG: A repülő rúd az egyik fülön át behatol az álom zuhanása és  
szakadéka fölött... s keresztülfúródik a hóval borított templom fekete tűz-  
sarkán...

RUBÁSOV: Vájd a körmődet a vállamba. Anna!... Segíts visszazorítanom  
a világot ebbe a rázkódó hártájú tölcserbe, amelynek legszűkebb pontján  
kuporog a székében megrekedt ember... Innom adj valamit, mindegy, mit,  
csak szilárd semmi ne legyen benne...

ANNA: Igyál, igyál, kedvesem!... A pultnál úgysem jutsz tovább... össze-  
folynak szemed előtt a betűk... azután pedig megint csak a sors titokzatos  
és aljas kerekeit látod forogni... a gépezetet... melyet a gyöngeséged indí-  
tott el... és az én félelmem tart karban...

NARRÁTOR: Rubásov képzeletben nekivág a „most elindulok” kijelentését  
követő visszafordíthatatlan eseményeknek... Önnön visszafordíthatatlansá-  
ga úgy mered eléje, akár egy üvegfal, amely fejének és tekintetének mozdi-  
tásával együtt hullámszik, billeg... Ez rosszabb a halálnál, gondolja, talán  
azért is, mert a halálon túl van...

RUBÁSOV és ANNA: (hol tisztán, hol torzítva, el-elcsúszva egymástól tük-  
rözze a két szereplő száján magát a szöveg) Mozdulatlanul fekszik a hátán...  
felhúzott térdel... tarkója alatt összekulcsolt kézzel... oly szimmetriku-

san... akárha öntőidombban feküdne... és legfeljebb pár másodperc... elteltével/különbséggel... tépelődő monológba kezd... ajka mozog, összeráncolja homlokát... majd mint akit rajta kaptak e tilalmas pihenés-sikkasztáson... ismét összezárja a száját... s a következő pillanatban már tökéletesen merev mindenütt...

I—II. HANG: A legpihentetőbb ott, ahol a partok metszik egymást... Ott nincs semmi forgalom...

ANNA (zsibbadtan): Hogyan?... hogyan lehetséges... hogy nem... hazudtam... és mégsem... mondtam igazat?...

GÉPHANG: Igazában házasság van aközött, aki cellájában ül és figyel, és aközött — legyen bár ő a férfi vagy nemre közömbös gyerek, korhatárt eltörölő angyal —, aki a fej és a far helyén kivájt, kóccal bélelt deszkaágyhoz van kötve... szája és szemei sarkán száraz viaszcsseppek jelzik, hogy a náaszt a másikkal csakugyan megülte...

ANNA: Öt- vagy hétéves lehettem akkor?... Aludtam... Ő pedig bedagadt, duzzadt torkomat nézte, s valahányszor felnyögtem fájdalmamban, azt sutogta...

RUBÁSOV: Te kedves, te drága, te piciny játékszentfazék!...

GÉPHANG (a második): Ha most ön is becsukja a szemét, tisztelt játékfoglyunk, látni fogja a színen az igazi fafazekat, melyet vörös posztóval borít be a láng... Azután feketével... Aztán egész éjjel a gépek robaját hallja majd, amint egy szomszéd színen egy szobrot bontanak...

II. HANG: Látja...

I. HANG: mert hallja...

II. HANG: a tulajdon szájából...

RUBÁSOV: A könyökömre emelkedem... mint egy fölébredt halott... de nem itt... hanem a másvilágon... Anna!, mondom érdesen, Anna!... Hiányzik a plakát zúzmarás pohara!...

NARRÁTOR: A hatalmas nyomtatott papírból készült lepke néhányszor még ide-oda csapong... mígnem teljesen szétnyílvá visszaterül a falra... és hozzátapad... A képen egy sovány, izmos férfi rózsaszín vödörből önti a megörölt jeget a kirakatablakba... Anna arcán a megszelídült szenvedély pírja fut végig, miközben lopva fel-felpillant a köldökéig darába temetkezett férfira...

ANNA: Cső-őő-re-eesz-szelé-éék!...

NARRÁTOR: éneklí, sziszegi, csilingelő torokhangon...

ANNA: Megeshet, hogy egy nap te is nyomtalanul eltűnsz... téged is magához ránt a Semmi... amit én... magam hozok a világra... hamarosan...

Vége